

УДК 364-78-053.9:378

DOI: 10.31499/2307-4906.2.2026.362972

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ВЕДЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ У СФЕРІ ТРЕНІНГОВОЇ РОБОТИ З ЛІТНІМИ ЛЮДЬМИ

Тетяна Григоренко, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та реабілітації, Національний університет біоресурсів і природокористування України.

ORCID: 0000-0002-4616-6853

E-mail: t.v.hryhorenko@nubip.edu.ua

Дар'я Супрун, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та реабілітації, Національний університет біоресурсів і природокористування України.

ORCID: 0000-0003-4725-094X

E-mail: darya7@ukr.net

Інна Осадченко, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної роботи та реабілітації, Національний університет біоресурсів і природокористування України.

ORCID: 0000-0003-0682-5145

E-mail: osadchenkoinna1@gmail.com

У статті обґрунтовано методичні аспекти підготовки майбутніх соціальних працівників до ведення професійної документації в межах тренінгової роботи з літніми людьми. Систематизовано функціональні блоки діловодства та розроблено критерії оцінювання студентських проєктів. Визначено особливості адаптації форм обліку до умов кризового кейс-менеджменту в період воєнного стану. Окреслено інтерактивні методи навчання (кейс-методи, методика «Мозаїка») та шляхи формування психоемоційної стійкості студентів проти вигорання. Визначено перспективи цифровізації документації.

Ключові слова: професійна підготовка; майбутні соціальні працівники; ведення документації; комунікативний тренінг; громадяни похилого віку; соціальна профілактика самотності; метод навчання; навчально-методичні комплекси дисциплін; інтерактивні методи навчання.

METHODICAL ASPECTS OF FUTURE SOCIAL WORKERS' TRAINING FOR DOCUMENTATION MANAGEMENT IN THE FIELD OF TRAINING WORK WITH ELDERLY PEOPLE

Tetiana Hryhorenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Social Work and Rehabilitation, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

ORCID: 0000-0002-4616-6853

E-mail: t.v.hryhorenko@nubip.edu.ua

Daria Suprun, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Social Work and Rehabilitation, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

ORCID: 0000-0003-4725-094X

E-mail: darya7@ukr.net

Inna Osadchenko, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Social Work and Rehabilitation, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

ORCID: 0000-0003-0682-5145

E-mail: osadchenkoinna1@gmail.com

The article substantiates the methodical aspects of professional training of future social workers for documentation management during social prevention of loneliness among elderly people through communicative trainings. The study updates the transition from traditional, passive forms of gerontological support to activating, resource-oriented training technologies. The authors emphasize that the success of socio-adaptive interventions depends directly on the specialist's ability to maintain systematic documentation, which ensures continuity, quality control, and legal protection of clients. A structural and functional matrix of professional documentation is developed, dividing it into regulatory, planning, accounting, diagnostic, and reporting blocks. Special attention is paid to the transformation of documentation processes under martial law in Ukraine, highlighting the need for crisis case management, rapid social diagnosis, and referral mapping for elderly internally displaced persons (IDPs). The paper analyzes advanced interactive teaching methods implemented at the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, including the "Jigsaw" technique, case studies, and storytelling. Furthermore, the criteria-based assessment scale for student documentation projects is presented. The research incorporates tools for fostering students' psychological resilience and preventing emotional burnout (supervision, stress prevention, and time management) to resolve the internal conflict between direct communication and bureaucratic duties. The conclusions state that documentation competence is an integral part of professional ethics.

Keywords: professional training; future social workers; documentation management; training work; elderly people; social prevention of loneliness; teaching method; educational and methodological complexes of disciplines; interactive learning methods.

Сучасна соціальна геронтологія як самостійна наукова дисципліна фокусує увагу на вивченні соціальних детермінант біологічного та психічного старіння індивіда, обґрунтовуючи необхідність комплексного підходу до збереження якості життя літніх людей [14]. Основними векторами традиційної соціальної підтримки цієї категорії населення виступають надання допомоги вдома, організація харчування, доставка продуктів, сприяння в отриманні медичної допомоги, підтримання належних санітарно-гігієнічних умов проживання та надання різноманітних соціально-побутових послуг [16]. Водночас у сучасній практиці все більшого значення набувають активізуючі технології, спрямовані на стимулювання психосоціального потенціалу та збереження когнітивного здоров'я літніх осіб. Серед таких технологій особливе місце посідає тренінгова робота, яка дозволяє вирішувати завдання соціальної адаптації, підвищення резильєнтності та запобігання соціальній ізоляції [7].

Успішність реалізації тренінгових програм безпосередньо залежить від здатності фахівця здійснювати системний документаційний супровід своєї діяльності. Професійне документування в соціальній роботі є не просто технічним обов'язком, а

важливим інструментом, що забезпечує систематичність, послідовність, контроль стану клієнтів та надання їм адресної підтримки, гарантуючи при цьому соціально-правовий захист отримувачів послуг. Проте аналіз практичної підготовки майбутніх соціальних працівників виявляє суттєву проблему – студенти часто відчують гостру нестачу практичних знань та навичок саме у сфері ведення професійної документації. Фахівцям-початківцям складно транслювати динамічні процеси групової взаємодії у чіткі формуляри звітів, планів та індивідуальних карток, що висуває особливі вимоги до методичного забезпечення освітнього процесу у закладах вищої освіти [7].

Сучасний стан наукових досліджень свідчить про певну увагу до окремих аспектів означеної проблематики, проте комплексних методичних розробок щодо підготовки майбутніх соціальних працівників саме до ведення документації в тренінговій роботі з літніми людьми наразі недостатньо.

Значний внесок у розвиток геронтологічної соціальної роботи в Україні зробила І. Б. Іванова, авторка навчального посібника «Соціальна робота з людьми похилого віку» [6]. У посібнику розглянуто правові основи, концептуальні засади, форми роботи (включаючи групові та тренінгові технології), соціальні послуги та питання підготовки фахівців. Це один із найповніших українських ресурсів з геронтологічної соціальної роботи.

Специфіку професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку, зокрема в умовах глобального старіння та воєнного стану, досліджує О. Кузнецов (у співавторстві з Я. Співак, Л. Співак) [8; 9].

Важливі напрацювання містить монографія І. Б. Савельчук «Підготовка соціальних працівників в Україні», а також її роботи з інноваційних методів соціальної роботи з людьми похилого віку, де розглядаються тренінгові технології [12].

Окремі аспекти практичної підготовки, включаючи ведення документації та організацію тренінгів, висвітлює А. Солнишкіна [13]. Психолого-педагогічні та методичні аспекти тренінгових технологій у підготовці соціальних працівників аналізують О. О. Човган, Т. П. Спіріна та інші дослідники [17]. Організаційно-педагогічні засади проведення тренінгів у соціальній сфері, зокрема в умовах воєнного стану, представлено в колективних посібниках за редакцією І. М. Трубавіної [2].

Таким чином, попри наявність досліджень з геронтологічної соціальної роботи, тренінгових технологій та загальної підготовки фахівців, проблема методичного забезпечення формування в майбутніх соціальних працівників компетентностей з ведення професійної документації саме в контексті тренінгової роботи з літніми людьми залишається недостатньо розробленою. Це зумовлює актуальність даного дослідження та визначає його мету – обґрунтувати та розробити методичні аспекти підготовки майбутніх соціальних працівників до ведення документації у сфері тренінгової роботи з людьми похилого віку.

Професійна діяльність соціального працівника у сфері тренінгової роботи підпорядкована суворим нормативно-правовим рамкам та трудовим регламентам. Загальний режим роботи спеціаліста має бути гнучким і варіативним, виходячи з нормативу 40-годинного робочого тижня, затвердженого керівником відповідної установи. При складанні графіка роботи обов'язково враховується час, який фахівець витрачає поза межами закладу на виконання службових обов'язків, зокрема на візити

до отримувачів послуг, моніторинг умов їхнього життя та проведення виїзних тренінгових занять [15].

Базовим нормативним орієнтиром для розробки документаційного супроводу тренінгів є Державний стандарт соціальної адаптації, який вимагає обов'язкового складання індивідуального плану надання соціальної послуги [10]. Цей документ фіксує конкретні заходи, терміни їх виконання та очікувані результати адаптаційного процесу. Відповідно до стандартів, індивідуальний план складається у двох примірниках, один з яких передається безпосередньо отримувачеві послуги або його законному представнику, а другий залишається у суб'єкта надання послуги. Процес планування є динамічним: індивідуальний план обов'язково переглядається разом із клієнтом через один місяць з моменту початку роботи з метою коригування наявних цілей та методів, а надалі такий перегляд здійснюється щоквартально.

Важливим інституційним майданчиком для проведення тренінгової роботи є Університети третього віку (УТВ), діяльність яких регулюється спеціальними положеннями та навчальними планами неформальної освіти старших дорослих [1]. Сучасні адміністративні аспекти функціонування УТВ вимагають від фахівців володіння цифровими навичками документообігу. Подача заяв та супутніх документів слухачами може здійснюватися як особисто у паперовому вигляді, так і в онлайн-форматі (електронною поштою або через спеціалізовані мобільні додатки, такі як «ЄДніпро», шляхом завантаження скан-копій документів) [11]. Соціальний працівник повинен вміти адмініструвати ці бази даних, координуючи процес формування навчальних груп та реєстрації слухачів на тренінгові курси.

Для структурування уявлень майбутніх фахівців про весь спектр професійного діловодства та розуміння прикладного значення кожного документа нами було розроблено структурно-функціональну матрицю. Вона дозволяє наочно продемонструвати, як теоретичні вимоги законодавства та паперова звітність інтегруються у безпосередній процес надання соціальних послуг (табл. 1).

Таблиця 1

Структурно-функціональний розподіл документації у практиці тренінгової роботи з особами похилого віку

Функціональний блок документації	Конкретні види документів та їх призначення	Зв'язок із тренінговою роботою з літніми людьми
Нормативно-правова та інструктивна база	Посадова інструкція фахівця, Закони України, урядові постанови, відомчі накази та державні стандарти.	Визначає межі повноважень тренера, стандарти безпеки та гарантії прав літніх осіб.
Планова документація	Перспективний, річний, місячний та тижневий плани роботи; графіки проведення тренінгів та профілактичних заходів.	Дозволяє раціонально розподіляти навантаження та планувати етапи тренінгового втручання.
Обліково-реєстраційна документація	Щоденний журнал обліку роботи, індивідуальні картки соціального супроводу, журнал реєстрації звернень та консультацій.	Фіксує систематичність відвідування тренінгів літніми людьми та динаміку їхніх індивідуальних запитів.
Діагностично-аналітична документація	Акти обстеження житлово-побутових умов, соціальні паспорти сімей та груп, картки первинної оцінки ситуації.	Допомагає виявити специфічні потреби літніх людей (наприклад, ВПО), сформувати однорідні тренінгові групи.

Звітна документація	Щомісячні, щоквартальні та річні звіти; аналітичні довідки про соціально-психологічний стан клієнтів.	Відображає кінцеву ефективність проведених тренінгів та досягнення цілей індивідуальних планів.
---------------------	---	---

Представлений у таблиці розподіл переконливо унаочнює, що документування у соціальній сфері є не механічною технічною дією, а наскрізним процесом, який супроводжує та відображає кожен крок практичної роботи з клієнтом. Відтак, опанування цього комплексного інструментарію майбутніми фахівцями в межах занять не може обмежуватися лише формальним вивченням шаблонів документів. Воно має відбуватися виключно в контексті вирішення реальних соціономічних завдань, зокрема й організації комплексної тренінгової роботи з літніми людьми, де кожен заповнений бланк чи журнал є прямим відображенням живого терапевтичного та адаптаційного процесу.

Саме тому професійна підготовка майбутніх спеціалістів до роботи з документацією у процесі тренінгової діяльності вимагає впровадження спеціалізованого навчально-методичного забезпечення. Це ефективно реалізується через розробку та впровадження навчально-методичних комплексів дисциплін (НМКД) соціального спрямування, які інтегрують теоретичні знання про психофізіологічні та соціальні особливості старіння з практичними навичками професійного діловодства [4].

У структурі вивчення таких дисциплін особлива роль відводиться самостійній роботі здобувачів вищої освіти. Вона спрямована на глибоке аналітичне вивчення нормативно-правових актів, розвиток самостійного педагогічного й клінічного мислення, а також на формування чітких професійних орієнтацій. Окрім суто інструментальної грамотності, наскрізним аспектом підготовки є реалізація професійно-етичного спрямування. Це забезпечує гуманізацію як самого освітнього процесу в закладі вищої освіти, так і майбутньої практичної діяльності випускників, де повага до гідності літньої людини відображається навіть на рівні ведення її картки чи особової справи [5].

Сучасна вища освіта відходить від пасивних методів вивчення документації на користь інтерактивних технологій. У процесі підготовки (зокрема, на прикладі досвіду Національного університету біоресурсів і природокористування України) активно використовуються кейс-методи, спеціалізовані тренінги, презентації безпосереднього досвіду практиків та літературні соціальні клуби [3]. Одним із найбільш дієвих інтерактивних інструментів вивчення інструктивно-методичних матеріалів є методика «Мозаїка». За цієї методики навчальна група студентів ділиться на мікрогрупи, кожна з яких детально аналізує лише певну частину чи розділ складного документа (наприклад, Державного стандарту соціальної адаптації або карти оцінки потреб), після чого доповідає про його специфіку всій групі. Це дозволяє уникнути монотонності та сприяє глибокому розумінню логіки побудови документів.

Для формування готовності студентів до виконання ролі експертів, здатних оцінювати вплив політичних, технічних чи соціальних новацій на становище літніх людей, викладачі застосовують чітко структуровані критерії оцінювання їхніх самостійних та проєктних робіт (табл. 2).

Таблиця 2

Критерії та показники оцінювання студентських проєктів документального супроводу тренінгової роботи

Критерій оцінювання розроблених студентами проєктів документації	Максимальна оцінка	Методичні вимоги та очікувані результати
Формулювання мети і завдань роботи	2.5 бали	Чіткість визначення цілей тренінгового курсу, відповідність меті соціальної адаптації літніх людей.
Складання плану, чіткість і послідовність викладу	2.5 бали	Логічна структура тренінгової програми, правильність розподілу занять у часі, наявність шаблонів звітних форм.
Обґрунтоване розкриття проблеми та аналіз джерел	5.0 балів	Аналіз нормативно-правової бази, наукової та періодичної літератури, критична й незалежна оцінка різних точок зору.

Розподіл балів у наведеній шкалі свідчить, що найбільшу вагу (5.0 балів) має саме аналітичний складник – здатність майбутнього фахівця критично оцінювати інформацію та глибоко обґрунтовувати проблему. Така висока оцінка зумовлена тим, що якісне документування неможливе без належного збору первинних даних. Тому, окрім суто технічних навичок заповнення шаблонів і форм, майбутні фахівці мають досконало опанувати класичні методи соціально-педагогічного дослідження, які є фундаментальною основою для первинного аналізу та фіксації стану літньої людини.

До структури цих методів, що активно відпрацьовуються під час аудиторних занять та самостійної роботи, належать: цілеспрямоване спостереження за поведінкою й емоційним фоном учасників тренінгової групи, анкетування та тестування для превентивного виявлення соціальних ризиків, а також поглиблені індивідуальні бесіди з клієнтами для оцінки успішності їхньої адаптації. Органічне впровадження зазначеного діагностичного інструментарію в навчальний процес дозволяє майбутньому фахівцю згодом на практиці не просто механічно, а науково обґрунтовано вносити записи до журналів обліку консультацій, аналітичних довідок та карток соціального супроводу.

Органічне впровадження зазначеного діагностичного інструментарію в навчальний процес дозволяє майбутньому фахівцю згодом на практиці не просто механічно, а науково обґрунтовано вносити записи до журналів обліку консультацій, аналітичних довідок та карток соціального супроводу.

Водночас у сучасних реаліях алгоритми застосування цих методів та специфіка ведення відповідної документації зазнали докорінних змін, викликаних екстремальними зовнішніми викликами. Повномасштабне вторгнення та тривалий воєнний стан в Україні внесли суттєві корективи у зміст практичної підготовки соціальних працівників, вивівши на перший план завдання кризового документування.

У зв'язку з цим виникла нагальна потреба в адаптації тренінгових методик та супроводжувальних форм звітності до умов екстреного втручання. Майбутнім фахівцям уже на етапі університетської підготовки необхідні поглиблені знання законодавства в частині захисту прав внутрішньо переміщених осіб (ВПО), навички експрес-діагностики ризиків та оперативної розробки карт перенаправлення. За таких

умов класичне ведення випадків (кейс-менеджмент) для літніх людей із числа ВПО вимагає специфічного документування: фіксації етапів їхньої первинної адаптації, протоколювання надання екстреної допомоги та психологічної підтримки в ситуаціях втрати житла чи руйнації звичного соціального оточення.

Орієнтуючись на ці виклики, здобувачі вищої освіти в межах практичних занять навчаються фіксувати результати тренінгів із підвищення резильєнтності та арт-терапії, використовуючи не лише стандартизовані бланки, а й сучасні інтерактивні методи. Зокрема, йдеться про елементи сторітелінгу – документальну фіксацію унікальних історій стійкості та адаптації літніх людей у форматі текстових блогів чи відеощоденників, що дозволяє поєднати суворий професійний облік із живим, людиноцентрованим підходом [13].

Робота в кризових умовах воєнного стану та постійна взаємодія з травмованими клієнтами похилого віку суттєво підвищують ризик емоційного виснаження й професійного вигорання самого соціального працівника. Через це у методику підготовки студентів обов'язково інтегрують навчання технологіям саморегуляції, раціонального розподілу часу та профілактики стресів. Процес навчання майбутніх фахівців із соціальної роботи самозбереженню та веденню відповідної внутрішньої рефлексивної документації спирається на комплекс інтерактивних і тренінгових інструментів, деталізованих у таблиці 3.

Таблиця 3

Практичні методи формування професійної стійкості та профілактики вигорання майбутніх соціальних працівників

Практичний метод у підготовці фахівців	Зміст та спрямованість методу	Очікуваний ефект для професійної стійкості
Супервізійні сесії	Аналіз складних випадків із практики, розбір емоційних реакцій та помилок у веденні документації.	Формування професійної рефлексії, зниження рівня тривожності перед паперовою звітністю.
Тренінги профілактики стресів	Опанування технік психологічного розвантаження, копінг-стратегій та відновлення ресурсів.	Запобігання синдрому емоційного вигорання у майбутній професійній діяльності.
Практикуми з тайм-менеджменту	Навчання раціональному розподілу часу між безпосередньою роботою з людьми та веденням документів.	Оптимізація робочого процесу в межах встановленого 40-годинного тижня.
Зустрічі у форматі «Жива Бібліотека»	Безпосереднє спілкування з успішними колегами-практиками, обмін досвідом подолання професійних криз.	Наснаження, підвищення мотивації до професії та формування реалістичних очікувань.

Системний аналіз представлених у таблиці методів засвідчує, що формування стійкості майбутнього фахівця має комплексний характер. Воно охоплює не лише класичне зниження психоемоційного напруження, а й подолання так званої «бюрократичної тривожності». Зокрема, практикуми з тайм-менеджменту та супервізії дозволяють розв'язати типовий для початківців внутрішній конфлікт між прагненням до живого комунікативного контакту з літньою людиною та необхідністю суворого ведення професійного діловодства. Опанування цих інструментів забезпечує готовність випускника раціонально структурувати свою працю без шкоди для власного ментального здоров'я.

Глобальні стандарти освіти та підготовки в галузі соціальної роботи, визначені Міжнародною федерацією соціальних працівників (IFSW), наголошують на важливості гармонійного поєднання теоретичної бази та практичних навичок [13] Вони вимагають від освітніх закладів підготовку фахівців, здатних не просто механічно заповнювати бланки, а розуміти глибокий соціокультурний та історичний контекст життєдіяльності своїх клієнтів. Опанування європейського досвіду (зокрема Данії та Польщі) показує, що високий рівень автономії у регулюванні правил документообігу та вміння працювати в мультидисциплінарних командах є обов'язковими ознаками кваліфікованого фахівця [13].

Отже, аналіз методичних аспектів підготовки майбутніх соціальних працівників до ведення документації у сфері тренінгової роботи з літніми людьми дозволяє сформулювати низку стратегічних висновків. По-перше, документаційна компетентність має розглядатися не як ізольована технічна навичка, а як інтегральна складова професійно-етичної культури фахівця. Вона безпосередньо впливає на якість надання послуг соціальної адаптації та захист прав літніх осіб. По-друге, сучасна освітня модель повинна базуватися на поєднанні інноваційних дидактичних методів (таких як методика «Мозаїка», кейс-метод, симуляційні ігри) з глибоким вивченням вітчизняних державних стандартів та міжнародного досвіду. По-третє, кризові умови, спричинені воєнними діями в Україні, вимагають гнучкості навчальних планів та швидкого впровадження нових форм кризового документування, засобів експертної оцінки та методик цифрового адміністрування послуг. Впровадження запропонованих методичних підходів дозволить забезпечити ринок праці висококваліфікованими спеціалістами, здатними ефективно поєднувати безпосередній терапевтичний та адаптаційний вплив тренінгових технологій із бездоганним веденням професійної документації, що є запорукою стійкого розвитку системи соціального захисту населення.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі пов'язані з деталізацією та практичним розробленням цифрових інструментів документування. Зокрема, актуальним є вивчення досвіду впровадження спеціалізованого програмного забезпечення та мобільних асистентів у практику кейс-менеджменту літніх людей, що дозволить мінімізувати бюрократичне навантаження на фахівця. Крім того, окремого наукового пошуку потребує обґрунтування методики супервізійної підтримки вже працюючих соціальних працівників у територіальних громадах та ветеранських хабах з метою моніторингу їхньої професійної стійкості та адаптації звітних форм до динамічних змін у соціальному законодавстві України в поствоєнний період.

Конфлікт інтересів. Автори повідомляють про відсутність конфлікту інтересів.

Фінансування дослідження. Дослідження виконано без залучення зовнішнього фінансування.

Доступність даних. Дослідження не передбачало використання окремих наборів даних.

Використання інструментів штучного інтелекту. Під час підготовки цієї роботи інструменти штучного інтелекту не застосовувалися.

Авторський внесок. Внесок авторів є рівнозначним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аніщенко О. В. Положення про університет третього віку. Київ: ПООД імені Івана Зязюна НАПН України. 2021. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733599/1/Polozhenia_UTV_Anishchenko.pdf.
2. Василюк Т. Г., Іванова К. Ю., Караман О. Л., Лисоконь І. О., Недря К. М., Островська Н. О., Парфанович І. І., Размолодчикова І. В., Трубавіна І. М., Чередниченко О. Ю. Організаційно-педагогічні аспекти проведення тренінгів з питань соціального захисту і соціальної роботи в умовах воєнного стану : навч.-метод. посіб. / за ред. І. М. Трубавіної. Кривий Ріг : КДПУ, 2024. 182 с. URL: https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/9832/1/посібник_тренінг_2024.pdf.
3. Григоренко Т. В., Тверезовська Н. Т., Демченко І. І. Етичні засади ведення професійних документів у соціальній роботі. *Суспільство та національні інтереси*. 2026. 5(25). DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-5\(25\)-328-341](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-5(25)-328-341).
4. Заблоцький А. Шляхи оптимізації професійної підготовки майбутніх працівників соціальної сфери до роботи в альтернативних формах державної опіки над дітьми. *Social Work and Education*. Vol. 7, No. 2. Ternopil-Aberdeen, 2020. pp. 215–222.
5. Зозуляк-Случик Р. В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах : монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 460 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723848/1/Монографія%20Зозуляк%20В%20друкНОВ.pdf>.
6. Іванова І. Б. Соціальна робота з людьми похилого віку. Київ: Університет «Україна», 2023. 220 с. URL: https://uu.edu.ua/upload/Nauka/naukovi_vydannia/ivanova_i_b_socialna_robota_z_ludmi_pohilo_go_viku.pdf.
7. Коношенко С. В., Коношенко Н. А., Трубник І. В. Тренінгова робота у соціальній сфері. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2023. Вип. 1(105). DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2023-105-1-81-89>.
8. Кузнецов О. Специфіка професійної підготовки майбутніх соціальних працівників для роботи з особами похилого віку в освітньому процесі педагогічного університету. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2025. № 1(107). С. 133–143. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(107\)2025.327067](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(107)2025.327067).
9. Кузнецов О., Співак Я., Співак Л. Правові основи та форми соціальної роботи з людьми похилого віку. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2023. Том 1, № 1 (105). DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2023-105-1-102-112>.
10. Про затвердження Державного стандарту соціальної адаптації. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE27110?an=1>.
11. Про проєкт Університет третього віку. URL: <https://socialpolitica.dniproprada.gov.ua/services/proyekt-universytet-tretogo-viku/>.
12. Савельчук І. Б. Підготовка соціальних працівників в інноваційному освітньому середовищі університету. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 375 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734243/1/Монографія_повна_для%20бібліотеки.pdf.
13. Солнишкіна А. Методи та напрямки практичної підготовки соціальних працівників (на прикладі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара). *Social Work and Education*. 2022. Vol. 9, No. 4. С. 487–225. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.22.4.4>.
14. Соціальна геронтологія: поняття та зміст, теорії, історія розвитку. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/29800/>.
15. Форми і методи роботи соціального педагога з дітьми та учнями: інноваційний інструментарій та практики. АІС «Я-ПСИХОЛОГ». URL: <https://xn---ftbomobdq1b9f.xn--j1amh/blog/post-87>.
16. Хлівнюк Т. П., Кулава К. О. Соціальна робота з різними категоріями клієнтів : методичний посібник до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота. Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2023. 78 с. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/dfd5ef39-ebff-46d1-a690-754260a5b83f/content>.
17. Човган О. О. Психолого-педагогічні та методичні аспекти використання тренінгів у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 24(2). С. 155–158. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/24-2.31>.

REFERENCES

1. Anishchenko, O. V. (2021). Polozhennia pro universytet tretogo viku. [Regulations on the university of the third age]. Kyiv: IPOOD imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733599/1/Polozhennia_UTV_Anishchenko.pdf [in Ukrainian].
2. Vasyliuk, T. H., Ivanova, K. Yu., Karaman, O. L., Lysokon, I. O., Nedria, K. M., Ostrovska, N. O., Parfanovych, I. I., Razmolodchukova, I. V., Trubavina, I. M., Cherednychenko, O. Yu. (2024). Orhanizatsiino-pedahohichni aspekty provedennia treninhiv z pytan sotsialnoho zakhystu i sotsialnoi roboty v umovakh voiennoho stanu: navch.-metod. posib [Organizational and pedagogical aspects of conducting trainings on social protection and social work under martial law: a textbook] / [za red. I. M. Trubavinoi]. Kryvyi Rih: KDPU. URL: https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/9832/1/posibnik_treninh_2024.pdf [in Ukrainian].
3. Hryhorenko, T. V., Tverezovska, N. T., Demchenko, I. I. (2026). Etychni zasady vedennia profesiinykh dokumentiv u sotsialnii roboti [Ethical principles of maintaining professional documents in social work]. *Suspilstvo ta natsionalni interesy*, 5(25). DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-5\(25\)-328-341](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2026-5(25)-328-341) [in Ukrainian].
4. Zablotskyy, A. (2020). Shliakhy optymizatsii profesiinoi pidhotovky maibutnikh pratsivnykiv sotsialnoi sfery do roboty v alternatyvnykh formakh derzhavnoi opiky nad ditmy [Ways of optimizing the professional training of future social workers for work in alternative forms of state child care]. *Social Work and Education*, 7, 2. Ternopil-Aberdeen. P. 215–222 [in Ukrainian].
5. Zozulia-Sluchyk, R. V. (2019). Formuvannia profesiinoi etyky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv v universytetakh: monohrafiia [Forming the professional ethics of future social workers in universities: a monograph]. Ivano-Frankivsk: NAIR. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723848/1/Монографія%20Зозуляк%20В%20друкНОВ.pdf> [in Ukrainian].
6. Ivanova, I. B. (2023). Sotsialna robota z liudmy pokhiloho viku [Social work with elderly people]. Kyiv: Universytet «Ukraina». URL: https://uu.edu.ua/upload/Nauka/naukovi_vydannia/ivanova_i_b_socialna_robota_z_ludmi_pohilogo_viku.pdf [in Ukrainian].
7. Konoshenko, S. V., Konoshenko, N. A., Trubnyk, I. V. (2023). Treninhova robota u sotsialnii sferi [Training work in the social sphere]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka*, 1(105). DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2023-105-1-81-89> [in Ukrainian].
8. Kuznietsov, O. (2025). Spetsyfika profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv dlia roboty z osobamy pokhiloho viku v osvitiomu protsesi pedahohichnoho universytetu [Specificity of professional training of future social workers for work with elderly persons in the educational process of a pedagogical university]. *Humanizatsiia navchalno-vyhovnoho protsesu*, 1(107), 133–143. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(107\)2025.327067](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(107)2025.327067) [in Ukrainian].
9. Kuznietsov, O., Spivak, Ya., Spivak, L. (2023). Pravovi osnovy ta formy sotsialnoi roboty z liudmy pokhiloho viku [Legal foundations and forms of social work with elderly people]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka*, 1, 1 (105). DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2023-105-1-102-112> [in Ukrainian].
10. Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu sotsialnoi adaptatsii. (2015). [On approval of the State Standard for Social Adaptation]. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE27110?an=1> [in Ukrainian].
11. Pro proiekt Universytet tretogo viku. [About the project University of the Third Age]. URL: <https://socialpolitica.dniprorada.gov.ua/services/pro-proiekt-universytet-tretogo-viku/> [in Ukrainian].
12. Savelchuk, I. B. (2019). Pidhotovka sotsialnykh pratsivnykiv v innovatsiinomu osvitiomu seredovyschi universytetu [Training of social workers in an innovative educational environment of the university]. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734243/1/Монографія_повна_для%20бібліотеки.pdf [in Ukrainian].
13. Solnyshkina, A. (2022). Metody ta napriamky praktychnoi pidhotovky sotsialnykh pratsivnykiv (na prykladi Dniprovskoho natsionalnoho universytetu imeni Olesia Honchara) [Methods and directions of practical training of social workers (on the example of Oles Honchar Dnipro National University)]. *Social Work and Education*, Vol. 9, 4, 487–225. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.22.4.4> [in Ukrainian].

14. Sotsialna herontolohiia: poniattia ta zmist, teorii, istoriia rozvytku [Social gerontology: concept and content, theories, history of development]. *Osvita.UA*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/29800/> [in Ukrainian].
15. Formy i metody roboty sotsialnoho pedahoha z ditmy ta uchniamy: innovatsiinyi isnstrumentarii ta praktyky [Forms and methods of social pedagogue's work with children and students: innovative toolkit and practices]. AIS «Ya-PSYKHOLOH». URL: <https://xn----ftbomobdq1b9f.xn--j1amh/blog/post-87> [in Ukrainian].
16. Khlivniuk, T. P., Kulava, K. O. (2023). Sotsialna robota z riznymy katehoriiami kliientiv: metodychnyi posibnyk do praktychnykh zaniat ta samostiinoi roboty dlia zdobuvachiv pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity spetsialnosti 231 Sotsialna robota [Social work with different categories of clients: a methodical manual for practical classes and independent work for applicants of the first (bachelor's) level of higher education in specialty 231 Social Work]. Odesa: FOP Bondarenko M. O. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/dfd5ef39-ebff-46d1-a690-754260a5b83f/content> [in Ukrainian].
17. Chovhan, O. O. (2020). Psykholoho-pedahohichni ta metodychni aspekty vykorystannia treninhiv u profesiinii pidhotovci maibutnykh sotsialnykh pratsivnykiv [Psycho-pedagogical and methodical aspects of training usage in professional preparation of future social workers]. *Innovatsiina pedahohika*, 24(2), 155–158. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/24-2.31> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 14.05.2026 р.

Прийнята до друку 26.05.2026 р.

Опубліковано 27.05.2026 р.